

Fjällmossapunn.

En gång var jag med far i Sävjö med
less, o. när vi var på hemväg, stante vi
vid ett ställe, som heter Kobbels. Som vi
hade satt oss vid vägsanten, kommer då
flygandes i luften som den grövste timmer-
stock, med vingar på, o. det var, så det dånade.
Och jag vågade knappt titta upp, så rädd blev
jag. Det är Fjällmossapunn, sa far, som är ute
o. far. Se Fjällmossen är en stor moss på Rade-
by ägor, o. då höll hon till. Och många var
det som hade sett henne, o. hon brukte visa
sig i olika skepnader.

Fjällmossa-
punn.

Tomtar

Tomtar trodde de fannas, o. det talte uormor om. Strax intill då hon var barnfödd, var det två, o. den ene arbetade o. slet, o. han hade knappt kläderna på kroppen, o. den andra han tog det med ro, men han blev rikare för var dag, som gick - han hade en tomte, som drog, o. den andra fick släppa till det. Men så skulde de sälta ut mat till den var kväll, o. det glömdes väl den bonden, att göra till sin, o. då blev tomten så rasande, för att han inte fick sin mat, att han begynte dra ifrån sin gamle husbonde till den andre.

Tomtar

Fars "gastaben"

Min far var ute med lass en dag o. var
när åt Röbbels till. Som han körde där på
vägen, fick han se en hösäck ligga där vid
vägkanten, o. han tog o. sparkade till honom
för att känna, om det var hö. Och när foten
tog i säcken, var det hårt som sten, o. han
stuckade foten. Sen var beest svullet, så lång
e han levde, o. när de frågade far, vad han
hade för ont, plågade han säga, att han ha-
de ett "gastaben".

Fars "gaste-
ben"

Tolk med svarlkonstbok.Folk med
svarlkonst-
bok.

Förr var de mycket mer trolska. Mycket var
elekt, men det var nog en del vetenskap i det ock-
så. Vi hade en svarlkonstbok, som var bra gamm-
mal; far hade ärot den han, o. jag såg henne,
när jag var liten, men var hon är nu vet jag
inte, troligtvis är hon sönderivren, för vi poj-
kar kunde aldrig sammas om henne. Nu är
det väl inte många som har, utom femmer
fjorties, för de kan trolle äro i dag!

En gång var jag borta på ett bygge
o. arbetade, vi byggde opp ett hus. Så stog där en
oppe på en ställning, o. rätt vad det var, högg
han sig i knäet, o. det blev en älla så stor,
men så hörde jag, blev han menade ett
!forts!

/font/

3044

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

pa ord, o. blon stauts tvärt, o. han tog en
nädduk o. kvät om, o. sen arbetade han som förut
När jag frågade honom, hur det kom sig, sa han,
att han hade lärt sig det i en svartkonstbok.
Och han ville lära mig det, men jag gick inte
dit, o. det har jag ångrat på många gånger.
Han var finne, han.

Smiland
Västtra
Hyllstorp
1475 & 1931

3044

1475 25 kyrka & församling
Her. av Carl Rydberg
Född 1857 i Hyllstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Kistan i Boekaberget.

På Redeby ägor finns där ett par höga
backar: Besseberget o. Boekaberget. I Boekaber-
get ska det finnas en silverkista, full
med gullpenningar, s. det är t.o.m. de som
har sett hennes, fast jag inte har det.

Kistan i
Boekaber-
get.

Danskarne i Gylletofta.Danskarne
i Gylletofta

Danskarne har gått igenom landet här flera gånger, o. det är många minnen från den tiden. I kyrkan här hade de sina hästar i Korset, o. det är flera kyrkor här omkring, som har använts till stall. I de gamla kyrkdomarna kunde man se märken efter kulor. Och allt som var något värde med, tog de med sig hem.

Nere vid kyrkbyn stod det till för i lite många år sedan en gran, som skulle va' hiskligt gammal. När dansken kom o. lågade härigenom - de visste väl lite i förväg, när han skulle komma - var det en bonde som hade kru-
/forts./

/forts./

3044

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

pit opp i den, o. de lågade förbi, men ing
en såg honom. I Bjärkaryd var det en bonde,
som skulle göra samma knep, men som han
var till reds att ge sig opp i trät, kom han
i häg, all han hade glömt sin bössa - de hade
säna där risselbössor på den tiden. Men när
han hade varit hemma efter hemme o. skulle
opp igen, gick en dansk syn på honom o. sköt
efter honom, o. skottet gick genom en rocka-
skottet, men bonden blev oskadad.

Dauksama i Skallebygd.Dauksama
i Skallebygd.

Skallebygd har sitt namn av att det var en hop dauksar, som fick sätta livet till där. När det led mot kvällen, delade dauksarna på sig o. gick upp till gårdarna o. tog sig nattavara. Alla stycken gick upp till Skallebygd o. befallde fram mat o. dryck, o. det fick de, o. sin hade hustrun där på stället krämvin - se de brände ju alltid själve förr, o drack dagligen. Hon fyllde dem allihop, o. de var så fulla som grisar, o. när de sin hade lagt sig på kvällen, tog hon o. högg huvudet av dem, o. sin släpade hon ut likena o. la' bad' dem o. huvudena på några stora rör, där var högt oppe. När sin

Skriv endast på denna sida!

/forts/

/forts./

deias kamraten kom o. letade efter dem på
morgonen, så fick de se likena o. de avhuggna
huvudena, o. då kallte ^{de} gården för Skallebygd, o. det
var han hetet ända sin dess. Och de påstai, att
hon som halshög dem, hetade Blenda.

Fruen på Nordauskog.

På Nordauskogs marker ligger det en gård, de kallar Frugåla, o. i utius den ett berg, Fruberget o. där, säger de, låt en fru, som där bodde på Nordauskogs hergård, bära in sina rikedomar, när hon fick veta att danskarna var i antågande. Där var en stor grotta i berget, de kallar den för Fru-Kammaren. Och otillgänglig är den o. seiu är ingången nästan osynlig.

Fruen på
Nordauskog.

Danskarne på väg mot Jönköping.Danskarne
på väg mot
Jönköping.

När den danska härren hade fortsatt uppåt län-
det s. kommit nära Tenhult i Rogbergs socken,
var där en de kallte Kiekel - Mikael betade han
annars, - som hade samlat ihop bönder där i Sko-
gen, s. när de kom i en lid, de kallar Sjura-
lia el. Sjurabacken på ett ställe mellan S
berg, s. strax intill går där en vik upp, de kallar
Sjövika, där började träna falla från både
sidor av vägen. Se de hade varit i förväg o. hug-
git, så träna stog o. vågde, s. det var bara att
sätta ykan till nu. Och sen gick de löst
på danskarne, s. de sågs, att det inte var
en enda av dem, som kom med livet där-
ifrån.

/forts./

Nu hade de delat upp den danske hären i två avdelningar, den som Michel slog s. en till, som gick längre åt väster. När den avdelning en kom fram till Dunkeshalla⁴, så red deras anförare upp på åsen där s. såg över staden. Men när i Jönköping fanns det på den tiden en fästning, s. där hade de stora kanoner, s. ur en av dem kom det en kula succedes, s. hon råkade anföraren så, att överkroppen skildes från underkroppen. Och när de nu var utan anförare s. hade mist hälften av sitt folk lyckte de, det icke var lönt att fortsätta, s. Jönköping tog de inte den gången.

⁴ Vid Jönköping.

Hylltofta under Carl XII:s-krigen.

Många krig har det gått öfver landet,
men väst var det, när det stora kriget var
mot Ryssland. Då fanns det inte i hela Hyll-
tofta socken enda en kull, som var så
pass redig, att han kunde sköta ringning-
en i kyrkan. De var i kriget allihop.

Hylltofta
under Carl
XII:s-krigen.

3044

Juni 1857

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Ullepegel.

När en var okunnig för, när en var liten, brukte min gamla morfar säga: 'Du ä' då lika le' som själve Ullepegel.' - Ullepegel det var en riktig filur, o. aldrig gjorde han annat än sträck, o. det kunde de gamle sitta o. tala om honom i sinnet, för de hade lärt om honom. Förn hade de så mycket böcker om allt möjligt, men de har förtöit dem nu.

En gång var Ullepegel i tjänst hos en bryggare o. var satt till att sköta brygden. Så hade bryggaren en hund, som hetade Humle, o. han var med Ullepegel. Så så' bryggaren till honom, att när det kokade, så skulle han häva i humle i karet, o. när det kokade, tog han

/forto./

Skriv endast på denna sida!

15

/forts/

o. vrok i hunden, o. han dog ju, så fort
han kom i vattnet. När bryggaren sin kom
hem o. tittade i karet o. såg sin hund, blev
han ju rasande o. frågade Ullepegel, varför han
hade vrok i hunden i stället för humlen.
Då försvarade Ullepegel sig med att han aldrig
hade fått veta vilken humle det var, o. att
han trodde det var hunden, som skulle i.

Hen Hylletofta fick sitt namn.

Hylletofta fick sitt namn på så vis. När Kyrkan var byggd, hade de inget namn på henne, men så en dag kom där en hyllekriks / en stor svart fågel med rött huvud / o. satte sig på dörren, o. därutav fick socknen leta Hylletofta.

Hen Hylle-
tofta fick
sitt namn.

Bröllops sed.Bröllops-
sed.

Tid bröllop brukte de ju alltid skjuta förr,
o. det har nästan tilltagit nu. Och det var
både (en) hederssamt o. tumsamt, så de om det sköts
mycket. Här i Gästorp var det ett stort bröllop,
den rikaste här, var gifte bort sin dotter, men
det var ingen som sköt, ett enda skott. Då ha-
de far en gammal ryttarpistol, som han tog
o. laddade, o. så sa' han till mor: 'För du gå ut
o. skjuta ä'en, mor?' Och mor hon var hök o.
mente på, att det kunde hon väl göra, o.
hon tog pistolen med, under förklät, för att
ingen skulle se nåt. Sin gick hon ut på ved-
backen, o. där var en stor vedkest, o. hon lid-
de, som hon skulle ta ett par vedhän, men

/forts./
i stället tog hon o. tryckte av, så de trodde
husena skulle flyga i luften. Men det var
ingen som trodde, att det var hon, som hade
skjutit. Och var väl det första skottet lossat
så blev där ett skjutande, så att där knappt
fanns en hel ruta i husena.

Rungehall.

På Nordauskogs marker ligger Rungehall.
Det är en stor berghall, o på den ligger en jät-
tasten - den ska' en jätte slängt dit. Och sätter
en bara avseu till så runkar den; det är väl
därför den heter Rungehall, halleten där.

Rungehall

Småland
Väster
Kylletäfte
1931

3044

Uppf. G. Johansson
På av Carl Nyberg
Född 1857

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Veckoräkningen.

Veckoräk-
ningen.

Veckoräkningen har vi följt här också, och de
följer henne rätt allmänt in. Hon börjar 6. april
det är veckedagen o. slutar 6. juli. Den första ve-
kan är tretton veke, den sista kallas de oina
veke - det är det gamla bondmålet.

På hösten är det en veckoräkning också,
o. då kan en se, vilka dagar sowa blir
sådagar nästa år. För är det veckert en dag
i t. ex. ette veke på hösten, är det veckert
den dag i ette veke på våren nästa år. Och
är det dåligt väder då på hösten, blir det så
på våren.

Såtiden var alltid beständ o. före tiue
veke kom det sällan ut i jorden, hon fick
va' så bra sowa helst. Jag minns, när jag
| forts. |

Skriv endast på denna sida!

21 21

1/forts.1

sadde i tolfte veke en gång, de glodde o.
skrattade åt mig, som om jag inte hade varit
klok. Men det fanns ett gammalt talesätt,

En så så när då ä boët.

sa fär en skära när då möet.

o. det följde jag.

Och som hör, det skulle en så på Karo-
lina-dan.

Guldkällan i Sjöstorp.

På Sjöstorps ägor ligger en gammal offer-
källa, kallad 'Guldkällan'. Den ligger i en
västerlutning, ockr. 600 m. från gårdens.

Fasnet är rent o. klart o. kallt o. väller fram
ur berget. Stora myntfynd har gjorts, men
mynten har avsträats. Offer har end. hög berg
ej förskunnat i hans tid. Övrigt kan
nämnas, att källan var nästan död enda i
socknen, som höll vattnet torkåret 1868.

Guldkällan
i Sjöstorp.

'Gå vilse'

Vilse kan en gå, s. det på sin egen
marker, s. det har jag själv varit ute för.
Det är, om en stöter emot väsen i skogen.
En ser inget o. känner inget, men det gör,
så synen blir alldeles förvårad på en.

'Gå vilse'